

JUSTIITSMINISTEERIUM

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie 31.03.2024

Meie 30.04.2024

nr 1.2-2/33-1, SOM/24-0315/-1K
nr 8-2/3128

Toimetulekutoetuse regulatsiooni kaasajastamise väljatöötamiskavatsuse kooskõlastamine

Austatud minister

Sotsiaalministeerium on esitanud Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks toimetulekutoetuse regulatsiooni kaasajastamise väljatöötamiskavatsuse (VTK).

Justiitsministeerium toetab toimetulekutoetuse regulatsiooni kaasajastamist, sealhulgas menetluspraktika ja andmetöötamise ühtlustamist. Justiitsministeerium kooskõlastab VTK märkustega. Palume arvestada ka käesolevale kirjale lisatud VTK failis tehtud märkustega.

I. Sisulised märkused

1. Märkime, et kuivõrd igasugune isikuandmete töötlemine riivab PS §-s 26 sätestatud õigust eraelu puutumatusele, siis peab VTK-le järgneva seaduseelnõu seletuskirjas olema esitatud ka loodava regulatsiooni põhiseaduspärasuse analüüs.
2. **VTK punkt 3.1.1.1.** (toetuse taotlemisel sotsiaalse seisundi küsimine) sisaldab ettepanekut täiendada SHS-i menetleja õigusega andmebaasidest sotsiaalse seisundi andmeid kontrollida ja menetlusse lisada.

VTK ei selgita, millised andmed on sotsiaalse seisundi andmed. Isikuandmete kaitse üldmäärus nõuab isikuandmete töötlemisel eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõtete järgimist (art 5 lg 1 punktid b ja c) ja seetõttu tuleb eelnõu koostamisel määratleda „sotsiaalse seisundi andmed“ ehk eelnõust peab nähtuma, milliseid ja millistest allikatest saadud andmeid selle eesmärgi täitmiseks töödeldakse.

3. **VTK punkti 3.1.1.2.** (netosissetulekud ei taga toetuse vajaduse hindamist) kohaselt soovitakse täiendada SHS-i (§ 132 lg 3) selliselt, et toimetulekutoetuse määramisel hakatakse arvestama ka taotleja ja tema pereliikmete olemasoleva rahaga ning majandusliku toimetuleku hindamiseks tuleb taotlejal esitada koos taotlusega kõigi pereliikmete pangakonto(de) väljavõtted (esimesel korral viimase kolme kuu, edaspidi eelneva kuu andmed). Isikuandmete töötlemise eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõtet silmas pidades palume eelnõu seletuskirja koostades analüüsida, millise ajavahemiku kohta esitatud pangakonto väljavõtte võimaldab hinnata pereliikmete olemasoleva raha hulka.

Toimetulekutoetuse eesmärk on SHS § 131 lg 1 kohaselt isikute iseseisvat toimetulekut soodustava ajutise abimeetmena leevendada abi vajavate isikute ja perekondade materiaalsel puudust, tagades minimaalsed vahendid esmavajaduste rahuldamiseks. Selle vajaduse hindamiseks on ilmselt kohane tuvastada taotleja olemasolevad rahalised vahendid. Kolme kuu pangakonto väljavõtte nõudmine sel eesmärgil tundub ülemäärane. VTK-s on põhjendatud konto väljavõtte nõudmist lisaks järgmiselt: „Konto väljavõtte abil on võimalik lisaks olemasolevale rahale hinnata inimese majandamisoskust, olemasolevate kohustuste ja võlgnevuste korral on KOV-il

võimalus pakkuda kiiret abi toimetulekut toetavate teenuste ja nõustamise korraldamisel“ (lk 11). Kuigi see eesmärk võib teatud juhtudel olla vajalik ja asjakohane, ei pruugi see olla kooskõlas toimetulekutoetuse maksmiseks vajaliku andmetöötusega.

Palume eeltoodut eelnõu koostamisel arvestada.

4. **VTK punktis 3.1.1.4** (eluasemekulude hüvitamine toimetulekutoetuse määramisel) esitatud eesmärk, et üürikulude hüvitamisel ei peaks arvestama neid üürilepinguid, mis on sõlmitud SHS § 131 lg-tes 7 või 8 nimetatud isikute äriühingutega, kuna sellisel viisil minnakse juriidilise keha abil mööda SHS § 132 lg-s 5 nimetatud piirangust, on Justiitsministeeriumi hinnangul asjakohane.

Samas ei ole ettepaneku sõnastus kõige täpsem.

Esiteks paistab ettepaneku sõnastusest, et üürikulude hüvitamisel ei võeta arvesse neid üürilepinguid, mis on sõlmitud mitte SHS § 131 lõikes 7 või 8 nimetatud isikutega seotud äriühingute, vaid nende omanike ja juhatuse liikmetega. Teiste sõnadega oleks üürilepingu poolteks taotleja ning äriühingu „omanik“ või juhatuse liige kui füüsiline isik, mitte äriühing. Samas paistab muudatuse mõte olevat ikkagi välistada üürikulude hüvitamise alt need üürilepingud, mis on sõlmitud äriühingute ehk juriidiliste isikutega, kuid millega on seotud SHS § 131 lõikes 7 või 8 nimetatud isik.

Teiseks võib jääda termini „seotud äriühingu“ tähendus ebaselgeks – kas see tähendab üksnes vahetult osanikuks või aktsionäriks või juhtorgani liikmeks olemist või ka nt kaudset seotust lähedase isiku kaudu? Seega peaks lõplik sätte sõnastus olema konkreetsem.

Kolmandaks on küll keeleliselt arusaadav, kuid juriidiliselt ebatäpne termin „äriühingu omanik“. Nimelt ei saa juriidiline isik kui eraldiseisev õigussubjekt kellelegi teisele kuuluda (vt AÕS § 6 lg 2 ls 2). Kõnekeeles öeldakse tihti, et äriühingul on omanik, seega on mõte arusaadav, aga sätte sõnastamisel tuleks omaniku mõistet vältida. Selgitame, et äriühingul on „omaniku“ asemel osanik või aktsionär.

Kokkuvõttes võiks kaaluda muudatuse sõnastamist näiteks nii: „Üürikulude hüvitamisel ei võeta arvesse neid üürilepinguid, mille taotleja sõlmib äriühinguga, mille osanik, aktsionär või juhtorgani liige on SHS § 131 lõikes 7 või 8 nimetatud isik.“.

Palume eeltoodut eelnõu koostamisel arvestada.

5. **VTK punkt 3.3.1.2.** (toetuse summa vähendamine või jagamine, kui lapse ülalpidamiskohustus ja elukoht on vanemate vahel jagatud) – Justiitsministeerium toetab jagatud vanemluse puhul kaalutusotsuse tegemise võimalust.

Eraldi palume eelnõu seletuskirjas välja tuua selle, et kaalutusotsuse tegemisel tuleb lähtuda lapse heaolu arvestamise ja sellest lähtumise põhimõttest.

Kahtleme, kas kohtuotsuse aluseks võtmine on kindel viis tõendamaks, et laps viibib vaheldumisi mõlema vanema juures, kuna suhtluskorda ei pruugita alati täita ning keerulisemad juhud on jõudnud ka kohtutäiturite menetlusse. Seetõttu palume eelnõu seletuskirja koostama asudes analüüsida, kas lapse vaheldumisi mõlema vanema juures viibimist saab ka muul moel tõendada.

II. Märkused VTK mõjude osa kohta

6. Ehkki VTK käsitleb regulatiivsete lahenduste kõrval osaliselt ka mitteregulatiivseid lahendusi, ei selgu, miks tuvastatud probleemide lahendamiseks on just sellised lahendusettepanekud valitud. Vastavalt HÕNTE § 1 lg 1 p 3 tuleb VTK-s kirjeldada laiemalt probleemi võimalikke lahendusi, neid võrrelda ja eelistatava lahenduse valikut põhjendada. Palume edaspidi VTK-de koostamisel võimalikke lahendusettepanekuid põhjalikumalt käsitleda, sh põhjendada õigusliku sekkumise vajadust ning mitteregulatiivsete lahenduste sobimatust.

VTK-s ei ole hinnatud mõju kõikidele kavandavatele muudatustele. Palume koostatava seaduseelnõu seletuskirjas kajastada inimestele avalduvat mõju seoses toetuse summa

vähendamiseks, kui taotleja või tema pereliige ei ole õigustatud saada toetust kogu piirmäära ulatuses (nt kui teiste toetuste või teenustega on esmavajaduseks mõeldud kulutused osaliselt kaetud) ning analüüsida ettepaneku mõju hakata edaspidi toimetulekutoetuse taotlemisel arvestama taotleja ja tema leibkonna liikmete pangakontol olemasoleva rahaga.

Lisaks palume seaduseelnõu seletuskirjas märksa põhjalikumalt kirjeldada kohalikele omavalitsustele avalduvat mõju, eeskätt seoses järgmiste muudatustega: kaalutlusotsustesse proportsionaalse arvestamise lisamine laste arvestamise toimetulekutoetuse menetlemisel; toimetulekutoetuse määramisel taotleja ja tema pereliikmel pangakontodel olemasoleva raha arvestamine majandusliku toimetuleku hindamisel; kaalutlusotsustesse proportsionaalsuse arvestamise võimaluse lisamine, kui taotleja või tema pere ei ole õigustatud saada kogu piirmäära ulatuses toetust; toimetulekutoetuse määramisel ettevõtluskonto kaudu saadava tulu tõise sissetulekuna arvestamine. Mõjuhindamise kriteeriumite analüüsimisel palume lahti kirjutada mõju ulatus; mõju avaldumise sagedus; mõjutatud sihtrühma suurus; ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk. Seejuures palume aluseks võtta „Mõjude hindamise metoodikas“¹ toodud juhised.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Madis Timpson
Minister

Lisa: VTK fail Justiitsministeeriumi märkustega

Kärt Voor 5868 0033, Kart.Voor@just.ee
Anu Suviste
Kristel Vaino
Karl Joonas Kendla
Birgit Hermann

---

¹ <https://www.just.ee/oigusloome-arendamine/hea-oigusloome-ja-normitehnika/oigustloovate-aktide-mojude-hindamine>